

PLUSTAAK

WERKBOEK 5/6

TAAL

GEVARIËERDE OPDRACHTEN

Gebruiksaanwijzingen

In dit boekje staan de antwoorden en uitwerkingen van vragen en opdrachten van het werkboekje. Het kan voorkomen dat jouw antwoord niet precies hetzelfde is als het antwoord dat in dit boekje staat. Dat betekent niet dat jouw antwoord fout is. Als in jouw antwoord met andere woorden hetzelfde staat als in het antwoord in dit boekje, kun je je antwoord goed rekenen.

Maar ... wees niet te snel tevreden met je eigen antwoord.

Probeer steeds na te gaan waarom jouw antwoord verschilt van het antwoord dat in dit boekje staat.

Bij sommige opdrachten moet je zelf iets schrijven.

Bij die opdrachten staan voorbeeld-antwoorden.

Voor de opdrachten waarbij je zelf een tekstje moet schrijven, vind je in dit boekje geen uitwerking.

Dat is natuurlijk ook niet mogelijk.

Wel staan er vaak aanwijzingen waar je op kunt letten als je je eigen tekst nog eens doorleest.

Soms staan er suggesties om je tekst aan anderen te laten lezen.

Dat kunnen medeleerlingen zijn, maar ook de leerkracht.

Zij kunnen wel aangeven wat ze van jouw tekst vinden.

Succes!

DELUBAS
Educatieve Uitgeverij
van Ostadeplein 8
5151 SW Drunen
Telefoon: 0416 380482
Fax: 0416 322647
www.delubas.nl

AUTEURS: E & M Marelius
Ine van Bochove
Toos Duyx - Bodegraven

ILLUSTRATIES: Adri Smit

VORMGEVING: Adri Smit
Thijs van Wijngaarden

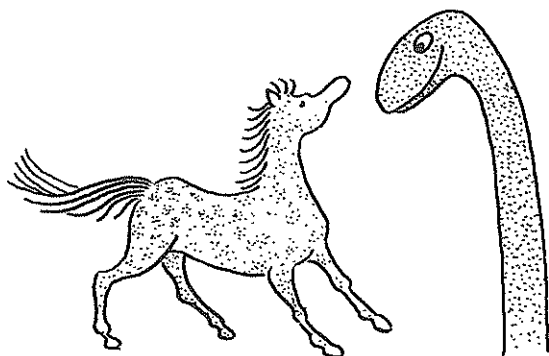
OMSLAG: Carla Gerritzen

BRONNEN: zie werkboek

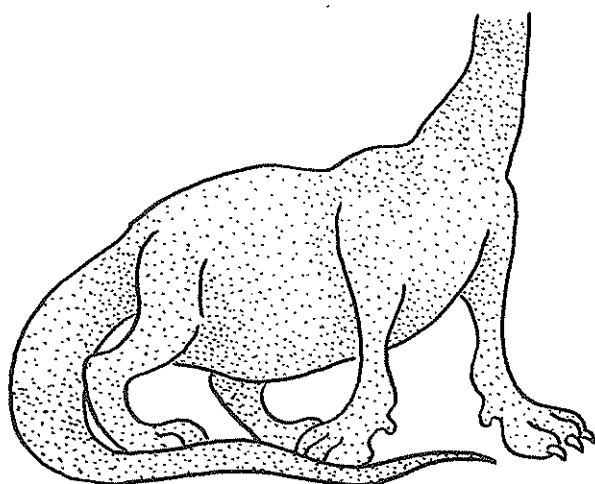
ISBN 90 5300 026 7 (antwoordenboek 5/6)

Copyright © DELUBAS Educatieve Uitgeverij
Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

1 Maak de vergelijkingen af.

2 Bedenk nu zelf een vergelijking.

3 Zeg de volgende vaste uitdrukkingen met andere woorden.

VASTE UITDRUKKING

Hij zette grote ogen op.
 Hij stond voor dag en dauw op.
 Hij gaf zijn ogen goed de kost
 Hij wierp een blik door het raam.
 Hij gaat met de kippen op stok.
 Hij huilt om de haverklap.
 Hij zat erg in de piepzak

MET ANDERE WOORDEN

Hij was heel erg verbaasd.
Hij stond heel vroeg op.
Hij keek goed rond.
Hij keek even door het raam.
Hij gaat vroeg naar bed.
Hij huilt heel vaak.
Hij was erg bang.

4 Weet jij welke vaste uitdrukking hier bij hoort?
Het schuingedrukte woord moet erin staan.

Die jongen is zo mager als een lat.
 Op dat moment wist hij niks meer te zeggen.
 Wat een slecht humeur heb je vandaag.
 Ik houd hem wel in de gaten.
 Wat word je toch altijd snel boos.

Die jongen is vel over been.
Hij stond met een mond vol tanden.
Ben je met je verkeerde been uit bed gestapt?
Ik hou hem wel in het oog.
Wat ben je toch snel op je tenen (teentjes) getrapt.

BEKENDE VERGELIJKINGEN

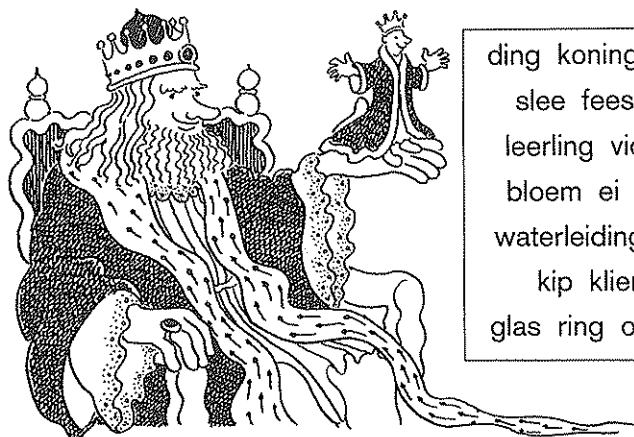
zo sterk als een paard
 zo groen als gras
 zo trots als een pauw
 zo dun als een spriet
 zo slim als een vos
 zo helder als glas
 zo zwart als roet

Een vergelijking moet in ieder geval kloppen.
 Gras is ook echt groen. Een spriet is echt dun.
 Controleer eerst of je vergelijkingen wel kloppen.
 Bijvoorbeeld: *zo groen als een blaadje* kun je goed rekenen, want de meeste blaadjes zijn groen.
 Vinden anderen het ook goede vergelijkingen?
 En vinden ze jouw vergelijkingen ook leuk?
 Dat kun je vragen aan een paar klasgenoten.
 Lees eerst de bekende vergelijking voor en dan de vergelijking die jij zelf hebt bedacht. Vraag welke vergelijking ze het mooist of het leukst vinden.

Let op: je antwoorden mogen in een andere volgorde staan.

- **-je** *liedje*
feestje
popje
dasje
kipje
glaasje
- **-tje** *sleetje*
viooltje
eitje
kliertje
vogeltje
- **-etje** *dingetje*
leerlingetje
bloemetje
kammetje
poppetje
kippetje
ringetje
- **-pje** *oompje*
wormpje
bloempje
filmpje
- **-kje** *koninkje*
kettinkje
waterleidinkje
overwinninkje

- 1 Maak van de volgende woorden een verkleinwoord en schrijf ze bij de juiste lettercombinatie.

ding koning lied oom
slee feest ketting
leerling viool worm
bloem ei kam pop
waterleiding das film
kip klier vogel
glas ring overwinning

Let op, sommige woorden kan je op twee plaatsen invullen!

- 2 Bij **NIET WAAR** hoeft je maar één woord goed te hebben. Kijk of jouw voorbeeld erbij staat.

- Je maakt verkleinwoorden door er alleen maar *je*, *tje*, *etje*, *pje* of *kje* achter te zetten.
- ✗ **NIET WAAR**, kijk maar naar het woord (één van de volgende woorden) *poppetje*, *kippetje*, *kammetje*, *glaasje*, *koninkje*, *kettinkje*, *waterleidinkje*, *overwinninkje*
- Van alle woorden die eindigen op *ing* maken we een verkleinwoord door de *g* te vervangen door *kje*.
- ✗ **NIET WAAR**, kijk maar naar het woord *dingetje*, *leerlingetje*, *ringetje*.
- Alle woorden waarvan de verkleinvorm eindigt op *kje*, eindigen in de gewone vorm op *ing*.
- ✗ **WAAR**
- Alle woorden waarvan de verkleinvorm eindigt op *pje*, eindigen in de gewone vorm op *m*.
- ✗ **WAAR**
- Van alle woorden die eindigen op *m* vormen we een verkleinwoord door er *pje* achter te zetten.
- ✗ **NIET WAAR**, kijk maar naar het woord *kammetje*, *bloemetje*.
- Van alle woorden die we verkleinen door er *etje* achter te zetten, moet de laatste letter verdubbeld worden.
- ✗ **NIET WAAR**, kijk maar naar het woord *dingetje*, *leerlingetje*, *ringetje*.

- 1 Geef je mening over een bericht uit Unicef Junior van december 1997

Het werk is te erg

Bij kinderarbeid denk je meestal aan fabrieken. Maar verreweg de meeste kinderen werken op het land. Er zijn kinderen die af en toe hun vader en

moeder helpen, maar er zijn ook kinderen die hele dagen in de hete zon moeten zwoegen. Zoals de Braziliaanse kinderen op de suikerrietplantages. Het 'Helpende Hand Project' zorgt ervoor dat de kinderen van plantages worden 'geplukt' en naar school gestuurd. Hun ouders krijgen dan regelmatig een beetje geld. Want hun kind brengt natuurlijk geen geld meer in als het niet werkt.

Wat vind jij?

Moeten de kinderen gewoon op de plantage kunnen werken of moeten ze naar school.

Vertel ook waarom je dit vindt.

Heb je je eigen mening gegeven? Heb je ook gezegd waarom je vindt wat je vindt?

- 2 Wat zouden de kinderen zelf vinden, denk je?
Waarom denk je dat?

Het is natuurlijk heel moeilijk om je te verplaatsen in de kinderen daar. Ze zijn een heel ander leven gewend dan jij. Ze weten vaak niet hoe het anders kan. Meestal is het wel zo, dat als ze eenmaal de kans hebben gehad om een poosje naar school te gaan, ze dit veel liever doen. Ze weten vaak ook wel dat je een betere baan kunt krijgen als je op school hebt gezeten. En dat je dan ook meer verdient.

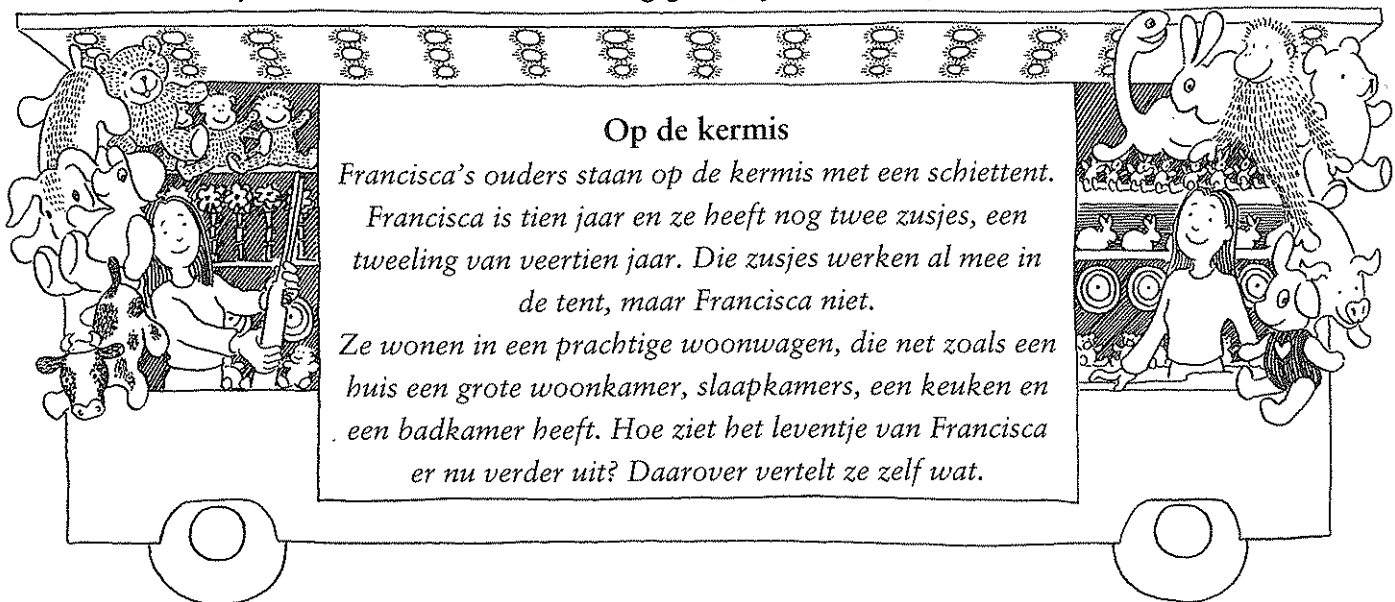
- 3 De schrijver van het stukje uit Unicef Junior maakt een grapje.
Zet een streep onder deze zin.

- 4 Je kunt aan de volgende dingen denken:
*Zij moeten heel wat harder werken.
Zij moeten hele dagen achter elkaar werken.
Zij werken voor de kost, anders is er te weinig te eten.
Hun werk is heel saai en zwaar.
Zij staan hele dagen in de brandend hete zon.
Zij krijgen vaak weinig te eten, dat maakt het nog zwaarder.*

- 5 Een paar voorbeelden: Geef kinderen een kans, of:
Leren voor een beter leven, of: Laat kinderen leren.

- 1 De stukjes waarin Francisca haar mening geeft, zijn onderstreept.

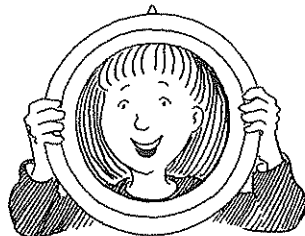
Op de kermis

Francisca's ouders staan op de kermis met een schiettent.

Francisca is tien jaar en ze heeft nog twee zusjes, een tweeling van veertien jaar. Die zusjes werken al mee in de tent, maar Francisca niet.

Ze wonen in een prachtige woonwagen, die net zoals een huis een grote woonkamer, slaapkamers, een keuken en een badkamer heeft. Hoe ziet het leventje van Francisca er nu verder uit? Daarover vertelt ze zelf wat.

'We zijn veel op reis, want we staan overal maar een paar dagen. Hier in Amsterdam is dat vijf of zes dagen. Ik vind dat reizen meestal wel leuk. Of ik ook naar school ga? Ja hoor, wij hebben een rijdende school in een bus. Er zijn er zeven in Nederland en die staan op verschillende plaatsen waar een kermis is. Die bus rijdt niet met ons mee, maar blijft gewoon op één plek staan. Er kunnen ongeveer twintig kinderen in. Ik vind het niet erg steeds van bus te veranderen, want ik ken alle kinderen die er les krijgen. Soms ga ik ook wel gewoon naar een school in de stad, zoals hier in Amsterdam, omdat hier geen bus staat. Ik neem altijd mijn eigen boeken mee, want als we reizen, heb ik ze nodig om toch thuis schoolwerk te kunnen maken. Tot en met groep 8 kan ik thuis blijven wonen. Daarna wordt het moeilijker, want er is alleen een

rijdende bus voor de basisschool.

Daarna, als je op een andere school wilt, moet je bij je opa en oma of bij een tante gaan wonen. Je kunt ook wel boeken meenemen en zelf werken en steeds als je ergens bent je werk na laten kijken. Dat zou ik het liefste doen, want ik wil graag thuis blijven wonen.

We reizen ook niet het hele jaar. 's Winters is er geen kermis, dan blijven we gewoon in Amsterdam. Dan heb ik ook weer eens een hele tijd achter elkaar mijn vriendinnetjes. Kinderen, die niet bij de kermis horen, willen altijd graag mijn vriendin worden, want ze vinden dat spannend. Eigenlijk weet ik niet wat ik liever doe, 's winters hier staan of op verschillende plaatsen op de kermis; ik vind het allebei leuk. Maar ik woon wel veel liever in een woonwagen zoals wij hebben, dan in een huis.'

- 2 Verslag van wat er gebeurd is:
Bijvoorbeeld: *De kat van Sjaan heeft in de zandbank van mijn kleine broertje gepoept.*

- Mening over wat er gebeurd is:
Bijvoorbeeld: *Ik vind het slordig van Sjaan dat ze haar kat niet in de gaten houdt.*

- 3 Heb jij je eigen mening duidelijk aangegeven? Lees je eigen stukje nog eens over. Zet een streep onder de zinnen waarin jij je eigen mening hebt opgeschreven. Beginnen deze zinnen met 'ik vind'? Of met 'ik zou ...', of 'mijn mening is ...' of 'het lijkt mij ...'?

Waarvan hebben ze genoeg?
 Waardoor komt dat?
 En wat betekent het dat ze gaan protesteren?
 Hoe doen ze dat?
 Laten ze zich niet meer zien aan het publiek?
 Weigeren ze voedsel?
 Houden ze een optocht?
 En hoe loopt het af?
 Krijgen ze hun zin of krijgen ze straf?
 Dat mag je zelf bedenken.

Kies uit de volgende schrijfoopdrachten:

1. Schrijf een krantenbericht over deze protestactie in de dierentuin. In dat bericht moet staan waarom er geprotesteerd wordt en wat er allemaal gebeurt in de dierentuin.
2. Schrijf een verhaal met als titel: DE DIEREN IN ARTIS PROTESTEREN.
 (Een andere dierentuin mag natuurlijk ook.)

Heb je een krantenartikel of een verhaal geschreven?

Daar is wel verschil tussen. Een verhaal fantasieer je. In een artikel gaat het om iets dat echt gebeurd is. Een journalist verzint geen feiten en gebeurtenissen. Die vertelt in de krant of op de radio wat hij gezien of wat hij gehoord heeft. Als hij zou fantaseren zou een journalist direct ontslagen worden.

In dit geval bestaat er tussen een verslag in een artikel en een verhaal niet veel verschil. Nu moest je ook een gebeurtenis verzinnen waar je verslag van doet.

Stel je nu eens voor dat je beide opdrachten had moeten uitvoeren. Zou je je verslag in de krant dan op een andere manier geschreven hebben dan je fantasieverhaal? Als het goed is wel. We noemen enkele verschillen.

Een verslag is meestal vrij kort en zakelijk.

In een rommelige vergadering werden de dieren het erover eens dat ze zouden gaan protesteren.

Een verslag geeft alleen informatie.

Alleen de aap was het hier niet mee eens.

Het geeft een opeenvolging van gebeurtenissen.

Er wordt in ieder geval gezegd: wat er gebeurt, waar het gebeurt en wie er bij betrokken is.

Een verhaal is vaak uitgebreider. De schrijver

probeert het zo leuk, grappig, droevig of spannend mogelijk te vertellen. *Wat een tumult, wat een kabaal. Iedereen schreeuwde door elkaar. Tot de olifant boven iedereen uit tetterde dat ze nu eerst moesten luisteren.*

Een verhaal laat de lezer de gebeurtenissen mee beleven. Bijvoorbeeld door gebruik van gesproken teksten. *'Nee,' zei de aap, 'daar ben ik het niet mee eens!'*

Controleer of het bovenstaande klopt met jouw verhaal of verslag.

Is het duidelijk een verhaal of een verslag?

Laat het ook aan je leerkracht lezen.

- 1 Er zijn voorbeeld-woorden ingevuld.
Jouw woorden kunnen natuurlijk heel anders zijn

GEWOON	STERKER
goed	<i>steengoed</i>
zwart	<i>pikzwart, inktzwart roetzwart, gitzwart</i>
dood	<i>morsdood</i>
droog	<i>kurkdroog, gortdroog</i>
duur	<i>peperduur</i>
heet	<i>kokend heet, snikheet smoorheet</i>
hard	<i>keihard, bikkeldhard snoeihard, spijkerhard</i>
vlug	<i>watervlug, vliegensvlug</i>

GRAPPIG

*mop
strip
filmpje
grap
clown
lach
surprise*

VERDRIETIG

*pijn
kapot
begrafenis
dood
verlept
traan
kwijt*

- 2 Dat boek vind ik goed, maar dit boek vind ik steengoed! Van goed kun je steengoed (= heel erg goed) maken.
'Versterk' de woorden in de tabel hiernaast.

- 3 Enkele voorbeelden:

<i>nachtzwart</i>	<i>kruimeldroog</i>
<i>steendood</i>	<i>racehard</i>
<i>diamantduur</i>	<i>bliksemvlug</i>

- 4 De versterkingen zijn onderstreept. Andere versterkingen kunnen ook goed zijn.

Sofie is ziek. Haar familie is arm, zodat er geen cent is om de dokter te betalen. Sofie ligt in een gammel bed. Ze heeft het afwisselend heet en koud van de koorts. Haar gezicht ziet rood, haar lippen zijn droog. Het kamertje waar ze ligt is klein. Op de muur zit lelijk behang met vlekken en gaten. Haar oude grootmoeder zit in een stoel naast het bed te dutten.

Sofie is doodziek. Haar familie is straatarm, zodat er geen rooie cent is om de dokter te betalen. Sofie ligt in een krakkemikkig gammel bed. Ze heeft het afwisselend smoorheet en ijskoud van de koorts. Haar gezicht ziet vuurrood, haar lippen zijn kurkdroog. Het kamertje waar ze ligt is piepklein. Op de muur zit foeilelijk behang met vlekken en gaten. Haar stokoude grootmoeder zit in een stoel naast het bed te dutten.

- 1 Maak van de voorbeelden nog een dik aangeklede zin.

Het lieve meisje met die zwarte krulletjes geeft de strenge juf van groep 3 een krijt-tekening van haar cavia.

Op die bijzondere, heerlijk warme dag ging ik met mijn nieuwe vriendje, die bij ons in de straat is komen wonen, op mijn krakkemikkige oude fiets naar het grote overdekte zwembad. Ik zette mijn gammele versleten fietsje in het overvolle fietsenrek. Maar helaas vergat ik mijn roestige brik op slot te doen. Toen ik na een verfrissende duik in het zeer volle maar toch verkoelende water mijn eigen dierbare voertuig weer wilde pakken, was hij in geen velden of wegen meer te zien.

- 2 We geven van elke zin een voorbeeld.

■ De jongen reed op zijn fiets naar school.

De jongen in het leren jasje reed op zijn veel te grote fiets naar de dichtstbijzijnde school.

■ De koning zat naast de koningin in het rijtuig.

De voorname koning met zijn prachtige uniform zat naast de vriendelijk wuivende koningin in het gouden, met acht paarden bespannen rijtuig.

■ De maan verlichtte de hut in het bos.

De heldere volle maan verlichtte de door de jongens van takken gebouwde geheime hut in het donkere bos achter de duinen.

- 3 Probeer jij het dik aangeklede verhaaltje hiernaast eens zo kaal mogelijk te maken.

Op die dag ging ik met mijn vriendje op mijn fiets naar het zwembad. Ik zette mijn fietsje in het fietsenrek. Maar helaas vergat ik mijn brik op slot te doen. Toen ik na een duik in het water mijn voertuig weer wilde pakken, was hij niet meer te zien.

- 4 Schrijf drie korte verhaaltje met als titel: **WAT BEN IK TOEN GESCHROKKEN IN DIE WINKEL ...**

Als je het goed gedaan hebt, heeft verhaal b de langste zinnen. Verhaal a de kortste en verhaal c zit daar net tussenin.

- 5 Welk verhaaltje is het best?

Meestal is niet het dik aangeklede verhaal en ook niet het kale verhaal het best. In jouw geval is dus verhaal c het best. Is dat ook zo? Bespreek het ook met je leerkracht.

tip: organiseer een Zinnenaankleedwedstrijd 🏆

1. Leg aan een groepje van vier kinderen uit wat je bij de vorige opdracht moest doen. Geef op een groot stuk papier of op het bord deze voorbeeldzin: *De bakker geeft het meisje een krentenbol.* Laat de andere kinderen deze zin aankleden. Laat ze maar goed overdrijven.
2. Bedenk zelf een zin van 6 woorden en schrijf deze op.

Laat de kinderen nu meedoen aan een Zinnenaankleedwedstrijd. Leg uit dat ze jouw zin moeten aankleden. Laat ze de zin zo lang mogelijk maken. Alle kinderen schrijven hun zin op een los blaadje.

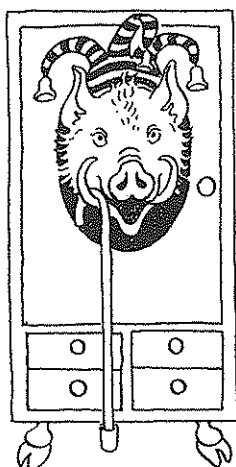
3. Kijk de zinnen na en geef een cijfer voor de best aangeklede zin. Je kunt ook samen beslissen wat de best aangeklede zin is.

straat - ... - dek Je kunt hier een woord tussen zetten dat bij beide woorden past.
Bijvoorbeeld *weg*: **straatweg - wegdek**.

1 Zoek een woord dat bij beide woorden past en zet het ertussen.

stoel -	<i>poot</i>	- aardappel			
broek -	<i>zak</i>	- doek	trek -	<i>zaag</i>	- vis
bureau -	<i>stoel</i>	- poot	winkel -	<i>dief</i>	- stal
regen -	<i>water</i>	- ton	brom -	<i>vlieg</i>	- veld
meisjes -	<i>boek</i>	- titel	strip -	<i>blad</i>	- zijde
katten -	<i>bak</i>	- fiets	aanwijs -	<i>stok</i>	- brood

2

Je moest alle letters gebruiken. En het mochten niet de woorden zijn waar het lange woord van gemaakt is.

melkpak =	<i>kalk</i>	+	<i>mep</i>	(of <i>kelk</i> + <i>map</i>)
toptien =	<i>niet</i>	+	<i>pot</i>	(of <i>ton</i> + <i>piet</i>)
stapvoets =	<i>vast</i>	+	<i>stoep</i>	(of <i>poets</i>)
honderd =	<i>hond</i>	+	<i>red</i>	
taartdoos =	<i>daar</i>	+	<i>stoot</i>	(of <i>door</i> + <i>staat</i>)

3

Van de letters van een woord kun je een zin maken. Kijk maar naar het voorbeeld:

fiets *Flup is een tienjarige schildpad.*

We geven van elk woord een voorbeeld.

kast	<i>Kom alsjeblieft snel thuis!</i>
melk	<i>Mike eet lekkere koekjes.</i>
bord	<i>'Brood opeten,' roept Dieneke.</i>
tafel	<i>Thuis aten Flip en Leen.</i>
zakmes	<i>Zoekt Adriaan kikkers met een schepnet?</i>

4

ZINNENMAAKWEDSTRIJD

Heb je ook een zinnenmaakwerkstrijd gespeeld?

Je zult dan gemerkt hebben dat het niet meevalt een zin te maken als iemand een lang woord opgeeft.

Hieronder zie je een woordketting.

- 1 Als je van alle woorden een ketting van 6 woorden hebt gemaakt, dan heb je de opdracht goed uitgevoerd. Er zijn heel veel mogelijkheden.

We geven van elk een voorbeeld:

stripboek ↔ boekenkast ↔ kastdeur ↔ deurbel ↔ bellenblaas ↔ blaasbalg.
 wachtkamer ↔ kamerplant ↔ plantenbak ↔ bakkerswinkel ↔ winkel deur ↔ deurmat.
 straatvuil ↔ vuilnisbak ↔ bakpoeder ↔ poedersneeuw ↔ sneeuwbal ↔ ballenjongen.
 sneeuwpop ↔ poppenkleding ↔ kledingwinkel ↔ winkelwagen ↔ wagenwiel ↔ wieldon.
 tuinfeest ↔ feestdag ↔ dagboek ↔ boekentas ↔ tasjesdief ↔ diefstal.

- 2 Hieronder staan een aantal woorden.

Schrijf achter elk woord een stukje waaraan je kunt zien wat het woord betekent.

We geven van elk woord een voorbeeld. Controleer vooral goed of je uit jouw stukje kunt begrijpen wat het woord betekent. Laat deze opdrachten ook door je leerkracht bekijken.

- schichtig of schichtige ■ *Het paard deed schichtig. Ik denk dat het zich niet op zijn gemak voelde, omdat we zo dichtbij kwamen.*
 bluf, bluffen of gebluft ■ *'Ik ga winnen,' blufte de bokser. Het was een beetje opschepperij. Iedereen wist dat hij eigenlijk veel minder sterk was dan zijn tegenstander.*
 driftig of driftige ■ *De jongen werd driftig toen zijn broertje hem uitlachte. Hij schreeuwde en gooide met alles wat los en vast zat.*
 duf of duffe ■ *Mijn zusje was duf. Ze had hard gewerkt en had nergens zin in. Een beetje slaperig en sloom hing ze op de bank. Duffer kan het niet!*

- 1 Hiernaast staat een kruiswoordpuzzel.
Probeer hem eens op te lossen.

1	h	a	a	i
2	d	r	o	p
3	g	e	e	l
4	k	n	o	r
5	a	d	e	r

- 1 gevaarlijke vis
2 zwart snoep
3 kleur
4 geluid van een varken
5 stroomt bloed doorheen

In de gearceerde hokjes komt
de naam van een vogel te staan.

- 2 Is je eigen puzzel gelukt? Vonden je klasgenoten jouw kruiswoordraadsel moeilijk of was hij juist makkelijk?

- 3 Maak met elk groepje letters zoveel mogelijk woorden.
Zet een streep onder het langste woord dat je kunt maken.

sloveg los - vogels - vogel - sloeg - voel - voeg - love - els - vos - gel - les - vol
sadbop bospad - badsoep - bos - pad - das - sap - sop - bod - pas - bop - bad - os - as - pa
dirred ridder - dier - drie - die - red - de

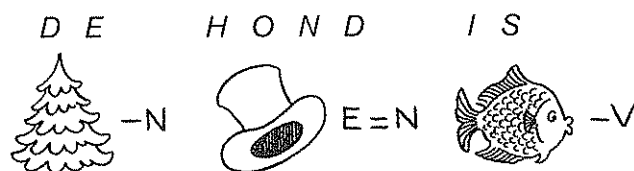
4 WOORDEN ZOEKEN

Schrijf zeven woorden op die met
vakantie te maken hebben.
Alle woorden hebben in het enkelvoud
meer dan 5 letters.

Voorbeelden:

camping	speeltuin	pretpark
caravan	ijscoman	ponykamp
uitrusten	douane	(enzovoort)

- 5 In het eerste stukje van de rebus staat:

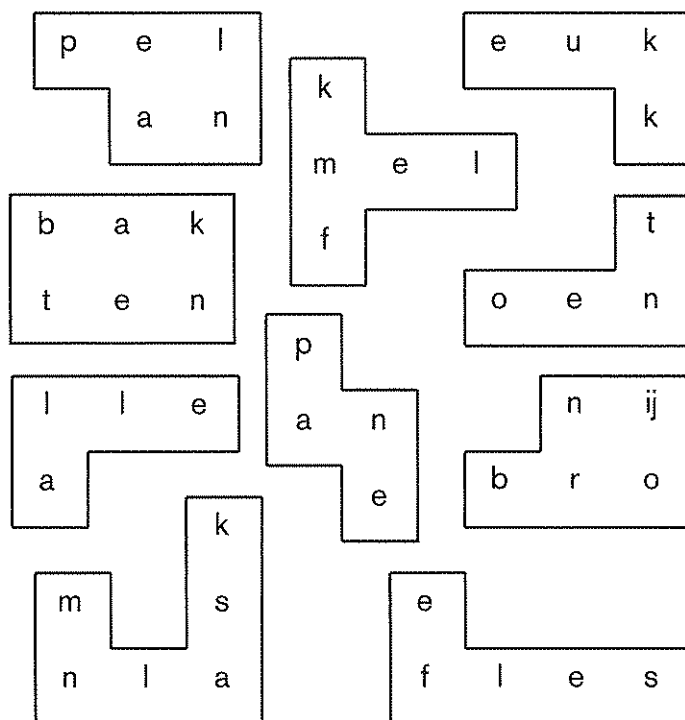
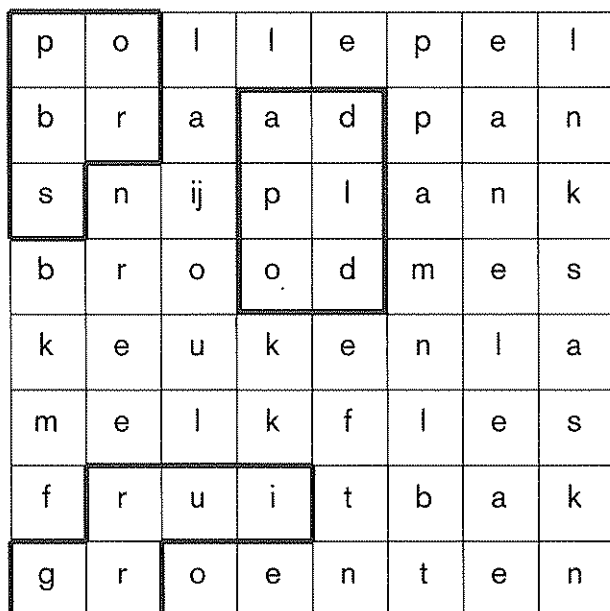

Je kunt dat op verschillende manieren afmaken, bijvoorbeeld met: een huisdier.

6

WOORDENBLOK

De letterblokken passen samen in het grote vak. Als je ze er goed in zet, ontstaan van links naar rechts woorden. Die woorden hebben allemaal iets te maken met de keuken. Zoek uit hoe de letterblokken in het vak horen en zet de letters op de juiste plaats. Drie blokken staan al goed.

7

WOORDVIERKANTEN

In een woordvierkant staat aan alle zijden een woord.

■ Voorbeeld:

s	t	o	e	r
t				u
e				i
r				k
k	r	a	n	t

■

Hier zie je een paar voorbeelden. Er zijn veel mogelijkheden.

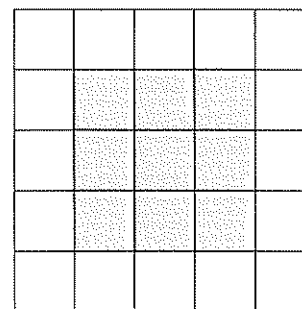
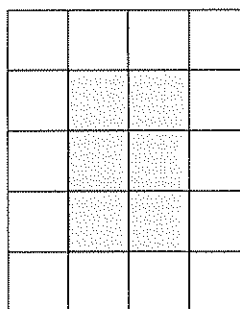
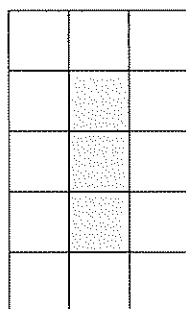
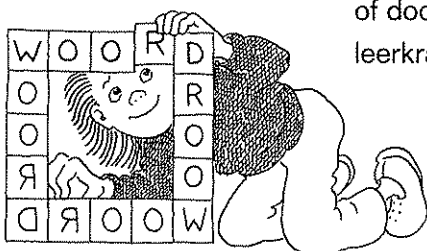
f	i	e	t	s
e				p
e				o
s				r
t	a	a	r	t

k	r	a	a	n
r				o
a				o
n				i
s	c	h	a	t

s	t	o	r	m
t				a
r				r
i				k
k	l	a	n	t

8

Laat je eigen vierkanten door iemand van je groep nakijken, of door de leerkracht.

Kijk naar de tekening hierboven.

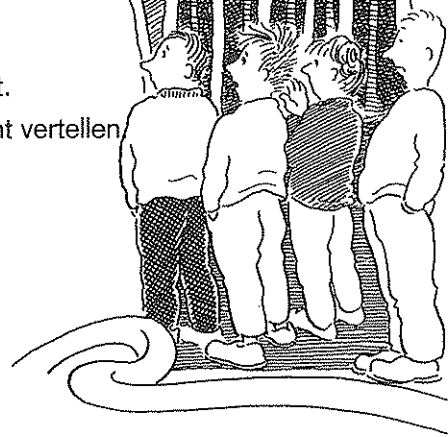
Wat is hier aan de hand?

Maak een kort verhaaltje dat bij de plaat past.

Een verhaaltje dat je in ongeveer 1 minuut kunt vertellen.

Schrijf je verhaaltje op de volgende manier:

- vertel eerst hoe het is begonnen;
- vertel wat er daarna gebeurde;
- vertel hoe het afliep.

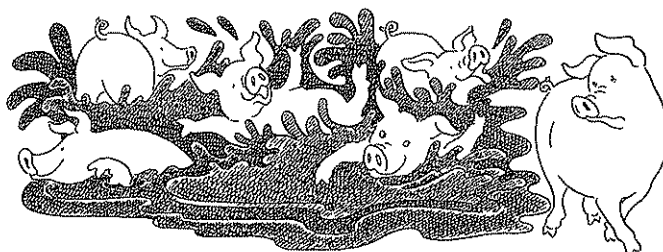
- 1 Lees je verhaaltje nog een keer na.
Vertel je eerst hoe het is begonnen, daarna wat er verder gebeurde en tot slot hoe het afliep?
Laat je verhaaltje ook aan de leerkracht lezen.
- 2 Meestal is het gemakkelijker om pas aan het eind de titel te bedenken. Dan kun je zeker weten dat je een titel kiest die goed bij je verhaaltje past. Is dat bij jou ook zo?
- 3 Heb je de belangrijkste woorden uit het verhaaltje opgeschreven? Laat de leerkracht dit ook controleren.
Tip: moet je wel eens een spreekbeurt houden? Dan is het ook gemakkelijk om niet alles op te schrijven wat je wilt vertellen. Je kunt beter een lijstje te maken met de belangrijkste punten, of de kernwoorden uit je verhaal. Als je het even niet meer weet kun je op dit lijstje kijken. Het kan er ook voor zorgen dat je niks vergeet te vertellen. Maar erbij verzinnen kan natuurlijk altijd.
- 4 Een verhaaltje vertellen. ⚡
Is het je gelukt om je verhaal in ongeveer 1 minuut te vertellen? Ja? Dan heb je deze opdracht goed uitgevoerd.

Hieronder staat een stukje uit een dialect-boek. Het is geschreven in het dialect van Maastricht. Probeer het eerst maar eens te lezen.

MAASTRICHTS DIALECT

Keubeke Kuusj

Roontk, roontk, roontk
 Dao kump de ganse familie Verke aangeloupe.
 Vendaog is 't 'ne groeten daag.
 Alle kuusjkes goon veur d'n ierste kier baoje.
 'En 't is 'n hiel speciaol verkesbad,' zeet papa.
 'Oh, e modderbad!' keke de kuusjkes.
 Flatssjij. Ssplatsssch.
 Ze springe allemaol
 midde drin.
 Allemaol behalve
 Keubeke Kuusj.
 'Is d'ch get Keubeke?'
 vreug mama.
 'Kom ouch lekker drin, jong!'
 'Nein, iech vin 't hiel, hiel veis,' zeet Keubeke
 Kuusj en heer drejt ziech um.
 'Meh Keubeke toch,' zeet mama,
 ' 't is hiel erg lekker huur.'
 Meh Keubeke löp gifteg eweg.

ABN

Bertje Big

Knor, knor, knor.
 Daar komt de hele familie Varken aangelopen.
 Vandaag is het een grote dag.
 Alle biggetjes gaan voor het eerst in bad. 'En
 het is een heel speciaal varkensbad,' zegt papa.
 'O, een modderbad!' roepen de biggetjes.
 Flatssjij. Ssplatsssch.
 Ze springen er allemaal
 midden in.
 Allemaal behalve
 Bertje Big!
 'Wat is er Bertje?'
 vraagt mama.
 'Kom er lekker bij, jongen!'
 'Nee, ik vind het heel, heel vies,'
 zegt Bertje Big en hij draait zich om.
 'Maar Bertje toch,' zegt mama,
 'het is echt heel erg lekker hoor.'
 Maar Bertje loopt boos weg.

- 1 Vertaal het verhaal nu van het dialect naar het Nederlands.
 Als het niet zo goed lukt, lees het verhaal dan nog eens, maar dan hardop.

- 2 Bij vertalen kun je een woordenlijst gebruiken.
 Maak zelf een woordenlijst met woorden uit het verhaaltje hierboven.
 Enkele voorbeelden:

MAASTRICHTS	NEDERLANDS	MAASTRICHTS	NEDERLANDS	MAASTRICHTS	NEDERLANDS
kuusj	big	groeten	grote	keke	roepen
roontk	knor	goon	gaan	is d'ch get	is er wat
dao	daar	veur	voor	vreug	vraagt
kump	komt	d'n ierste kier	voor het eerst	veis	vies
familie	familie	baoje	in bad / baden	löp	loopt
Verke	Varken	hiel	heel	gifteg	boos
vendaog	vandaag	zeet	zegt	eweg	weg

1 Zijn het echte verhaaltjes geworden?

Het is natuurlijk erg moeilijk om zo'n kort verhaaltje ook nog leuk te laten zijn.

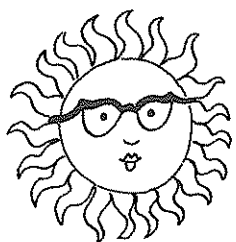
Is dat wel gelukt?

Laat ze maar eens aan de leerkracht lezen.

2 Soms hebben dingen vreemde namen. Weet jij wat pindakaas is?

pindakaas: *kaas die van pinda's is gemaakt, of kaas met pinda's erdoor.*

Het kan natuurlijk op veel manieren. We geven een aantal voorbeelden.

zonnebril: *een bril die de zon opdoet als de maan te fel schijnt.*

hagelslag: *putjes die zijn veroorzaakt door de inslag van hagel.*

hoofdgerecht: *een gerecht voor het opperhoofd van de stam.*

zwempak: *een pak dat zelf kan zwemmen.*

wasbeer: *een beer die de afwas voor je doet.*

handzaag: *een martelwerktuig uit de Middeleeuwen, waar ze bij dieven de hand mee afzaagden.*

3 Inplaats van mini-verhaaltjes kun je ook mini-gedichtjes maken.

Maak met de volgende woorden een leuk mini-gedichtje. Telkens van één regel.

Laat de gedichtjes lezen door iemand uit je groep of door de leerkracht.

Vinden ze het leuke gedichtjes? Dan heb je het zeker goed gedaan.

Extra idee: Speel een bedenken-en-vertelspel.

Je kunt met zijn tweeën of met een klein groepje een bedenken-en-vertelspel spelen.

a. Schrijf om de beurt vier woorden op. Geef het blaadje aan een van de kinderen in de groep.

Degene die het blaadje krijgt leest de woorden voor. Daarna bedenkt hij of zij een verhaaltje bij die woorden. De anderen luisteren naar het verhaaltje.

b. Schrijf om de beurt een woord op zoals bij opdracht 2. Wat betekent dit woord?

Bedenk iets gek.

c. Je kunt samen ook gekke mini-gedichtjes maken over een woord.

Deze opdracht kun je het best met zijn tweeën doen.
Vraag aan de meester of juf met wie je dit kunt doen.
Als dat niet gaat kun je het ook alleen proberen.

Soms heb je een probleem.

Om dat probleem op te lossen moet je met de juf
(of de meester) van je groep gaan praten.

Wat zou jij dan zeggen? Wat zegt de juf terug?

1 Kies uit probleem **a** of **b**.

Een van jullie twee bedenkt wat de juf zegt.

De ander bedenkt wat de leerling (ik) zegt.

Je kunt ook zelf beide rollen bedenken.

Ik : *Juf, ik wil straks om twaalf uur even met u praten, kan dat?*

Juf : *Dat is best hoor, ik spreek je zo meteen.*

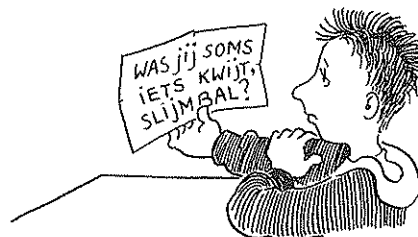
OM TWAALF UUR:

Ik : *Juf, ik heb een probleem!*

Juf : *Zeg het eens.*

Ik :

a De jongen die naast je zit treitert je heel stiekem. Zo stiekem dat niemand het merkt. Hij haalt iets uit je kastje en legt het later weer terug. Hij schrijft briefjes (zonder naam natuurlijk) en soms zit er opeens ergens een scheur in die jijzelf beslist niet gemaakt hebt.

b Op het schoolplein is het de laatste tijd niet zo leuk meer. Soms mag je ineens niet meedoen. Als je er wat van zegt hebben ze altijd een smoesje. Jij denkt dat Anouk de kinderen opstoott. Je weet het bijna zeker.

Een probleem met iemand bespreken is soms lastig. Maar vaak helpt het wel!

Vond je de schrijfoopdracht ook lastig?

Lees over twee dagen je verhaal eerst zelf nog eens goed door. Je ziet dan meestal zelf heel goed wat er verbeterd moet worden. Je kunt daarna vragen wat een ander (je leerkracht of een medeleerling) er van vindt.

Hoe zou het komen dat je na een tijdje de zwakke punten in je eigen tekst beter ziet dan direct nadat je de tekst geschreven hebt?

Laat het maar eens aan je leerkracht lezen.

Misschien kun je van tevoren nog wel wat verbeteren aan je verhaal.

2 En hebben jullie het stukje ook gespeeld? Wat waren de reacties?

Als er na jullie stukje nog over pesten of plagen gepraat is, heb je het zeker goed gedaan.

Wat voor boeken vind jij vooral leuk? Spannende boeken? Griezelige boeken of juist grappige boeken? Weet je zelf van welk soort boeken je vooral houdt?

Dat kun je bij jezelf onderzoeken. Vul de volgende vragen maar in.

- 1 a. Wat is de titel van het leesboek dat je het laatste jaar gelezen hebt en dat je het allerleukst, allerfijnst of allermooist vond? Let op: het gaat niet om een leerboek of een informatief boek.

Dit kun jij alleen weten!

- b. Kies telkens een antwoord door een rondje te kleuren.

	HEEL ERG	JA	EEN BEETJE	NEE, NIET
Was het boek moeilijk om te lezen?	☐	☐	☐	☐
Was het boek spannend?	☐	☐	☐	☐
Was het boek eng?	☐	☐	☐	☐
Was het boek zielig of droevig?	☐	☐	☐	☐
Was het boek grappig?	☐	☐	☐	☐

Je kunt nu zien wat voor soort boek je allermooiste, allerleukste boek is.

Aan de gekleurde rondjes kun je ook zien van wat voor soort boeken jij houdt.

- c. Kijk nog eens goed welke rondjes je gekleurd hebt.

Schrijf daarna op van wat voor soort boeken jij vooral houdt.

Ook dit weet jij zelf het best!

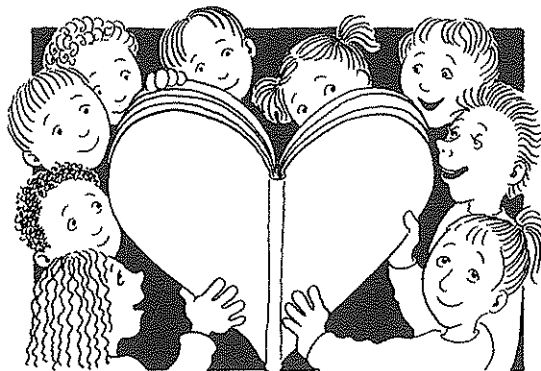
Maar niet iedereen houdt van dezelfde soort boeken. Je hebt vast weleens een boek gelezen dat jij prachtig vond, terwijl een vriend of vriendin er niks aan vond. Meningingen over boeken verschillen.

Weet jij van wat voor soort boeken je vrienden/vriendinnen het meest houden? En van welk soort boeken houden de kinderen van jouw groep het meest? Ook dit gaan we eens verder onderzoeken.

- 2 Vergelijk wat je hebt opgeschreven bij 2a met wat er staat bij opdracht 2c. Heb je het goed geraden? Of wist je het van tevoren?

- 3 Als je dit met de hele groep doet, moet je bij de onderste rij van tabel 2c getallen invullen. Je kijkt dan hoeveel kinderen iets hebben aangekruist. Dat getal zet je in het juiste vak.

Je kunt dan zien van welke boeken de meeste kinderen in jouw groep houden.

Je allerleukste, allermooiste, allerbeste boek.

Mijn naam is:

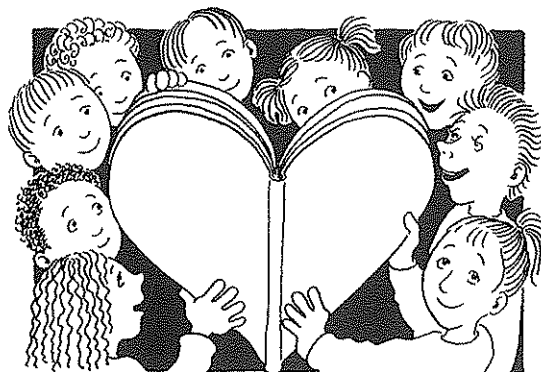
- a. Wat is de titel van het leesboek dat je het laatste jaar gelezen hebt en dat je het allerleukst, allerfijnst of allermooist vond? Let op: het gaat niet om een leerboek of een informatief boek.

De titel is:

- b. Kies telkens een antwoord door een rondje te kleuren.

	HEEL ERG	JA	EEN BEETJE	NEE, NIET
Was het boek moeilijk om te lezen?	☐	☐	☐	☐
Was het boek spannend?	☐	☐	☐	☐
Was het boek eng?	☐	☐	☐	☐
Was het boek zielig of droevig?	☐	☐	☐	☐
Was het boek grappig?	☐	☐	☐	☐

Lever het blad in bij degene van wie je het kreeg.

hoog	haver	kussen	laat	licht	meer	buik	net	sla	moe
knap	kom	dromen	kerken	brood	darm	stop	tegels	aap	sloot

Hieronder zie je voorbeeld-zinnen. Heb jij dezelfde betekenissen gevonden?

Laat jouw zinnen nakijken door je leerkracht.

knap

1. Ik vind het knap hoor, dat je dat zo snel hebt afgemaakt!
2. Nee, ik lust nu echt niets meer. Ik knap bijna!

kom

1. Kom je mee, dan gaan we naar huis.
2. De kom met soep viel uit haar handen. / Zijn arm is uit de kom.

kussen

1. Hij legde het kussen onder zijn arm.
2. Zij zijn verliefd. Ze kussen elkaar de hele tijd.

laat

1. Je bent nu alweer een uur te laat.
2. Laat hem dat maar doen. / Laat dat! Je weet dat dat niet mag.

licht

1. Een vogel is licht.
2. Doe het licht maar aan.

meer

1. Ik wil nu geen chips meer. Ik plof.
2. De kanovaarders waren aan het oefenen op het meer.

stop

1. De stop van de badkuip is nergens te vinden.
2. Ik stop voor rood licht. / Stop dat gaatje maar dicht met plaksel.

net

1. Wat is dat een net mannetje, zeg.
2. De vis zat in het net van de visser.

sla

1. Sla niet zo hard. Of liever, sla helemaal niet.
2. Vind jij sla lekker? Nou, ik heb liever worteltjes.

aap

1. Ik vind een aap een grappig dier.
2. Aap je mij na? Dat vind ik niet zo leuk. Dan sta ik voor aap!

moe

1. Ik ben echt moe. De hele dag heb ik heen en weer moeten rennen.
2. Moe, mag ik nog een snoepje? / Nou moe, je hebt er net een op.

sloot

1. Hij sprong niet over, nee hij sprong midden in de sloot.
2. Hij sloot de deur, toen hij zijn huis verliet.

1 Hieronder staan een aantal beroepen. Erachter staan een aantal zinnen. Zet bij elke zin het nummer van degene die dit gezegd zou kunnen hebben. (Je mag een woordenboek gebruiken.)

1. archeoloog	3 Ik zal je beugel wat strakker zetten.
2. meteoroloog	9 De rechter zal u zeker vrijspreken.
3. orthodontist	8 Dezekering van de koelkast is doorgebrand.
4. vroedvrouw	2 Voor morgen verwachten we bewolkt weer met veel regen.
5. marechaussee	10 We gaan samen oefenen om niet meer te stotteren.
6. chirurg	1 Dit vaasje uit de riddertijd heb ik vorig jaar opgegraven.
7. dirigent	5 Het begeleiden van militaire colonnes vind ik leuk werk.
8. elektricien	6 Het is een ontsteking aan uw blindedarm, ik zal u moeten opereren.
9. advocaat	11 We zullen deze keer een week in de ruimte blijven.
10. logopediste	12 Op het raam heb ik een vingerafdruk van de inbreker gevonden.
11. astronaut	4 Helpen bij de geboorte van baby's, dat is mijn werk.
12. rechercheur	7 Dat moeilijke concert heb ik nog nooit uitgevoerd.

2 a. Laat de woorden die je hebt opgeschreven door de leerkracht controleren.

.....

.....

.....				
-------	--	-------	--	--

.....

.....

b. Bedenk bij deze twee beroepen een symbooltje dat bij dit beroep past. Bijvoorbeeld:

timmerman:

schilder:

3 Vergelijk de voorbeeld-zinnen met de zinnen die jij hebt bedacht.

dirigent – orkest *'Dit stukje moet zachter gespeeld worden,' zei de dirigent tegen zijn orkest.*

regisseur – film *Bij het maken van een film is de regisseur heel belangrijk: hij regelt alles.*

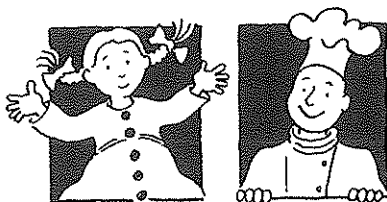
directeur – bedrijf *De directeur gaat werken in een ander bedrijf.*

aanvoerder – elftal *De aanvoerder van het elftal vroeg de scheidsrechter waarom hij een vrije schop gaf.*

voorzitter – club *De voorzitter vroeg aan de leden van de club om wat minder te kletsen tijdens de vergadering.*

1 Wat kun je uit deze 'zin' begrijpen?

Vul maar in. We begrijpen:

- Wat er gedaan wordt: *er wordt iets gegeven.*
- Wie er iets doet. Er zijn twee mogelijkheden:
 - a. *de bakker*
 - b. *het meisje in de witte jurk*
- Wat er gegeven wordt: *een heerlijke krentenbol.*

Om direct te kunnen begrijpen wat er staat, is het belangrijk dat de delen van de zin in de goede volgorde staan. Er is vaak meer dan één goede volgorde. Probeer maar.

- *Jeffry ging gisteren met zijn vriendje wel tien keer op en neer in de lift van het bejaardenhuis.*

2 Er zijn verschillende mogelijkheden. Kijk of jouw zinnen hier ook bij staan.

- a. *Gisteren ging Jeffry met zijn vriendje wel tien keer op en neer in de lift van het bejaardenhuis.*
- b. *Met zijn vriendje ging Jeffry gisteren wel tien keer op en neer in de lift van het bejaardenhuis.*
- c. *In de lift van het bejaardenhuis ging Jeffry gisteren met zijn vriendje wel tien keer op en neer.*
- d. *Wel tien keer op en neer ging Jeffry gisteren met zijn vriendje in de lift van het bejaardenhuis.*
- e. *Ging Jeffry gisteren met zijn vriendje wel tien keer op en neer in de lift van het bejaardenhuis?*
- f. *Op en neer ging Jeffry met zijn vriendje gisteren wel tien keer in de lift van het bejaardenhuis.*

Je ziet dat je met verschillende 'volgordes' hetzelfde kan zeggen. Maar niet elke zin klinkt even goed.

Je kunt nu ook goed zien wat **zinsdelen** zijn. Dat zijn de delen waarvan de woorden in alle volgordes bij elkaar blijven.

- *Monica kreeg gisteren van haar moeder een lekker ijsje.*

3 Deze zin heeft 5 zinsdelen.

De zinsdelen zijn:

- *Monica*
- *kreeg*
- *gisteren*
- *van haar moeder*
- *een lekker ijsje*

Als je schrijft maak je gebruik van de letters van het alfabet. Maar soms wil je wel eens iets schrijven dat niet iedereen kan lezen. Dan kun je in geheimschrift schrijven. Je gebruikt dan wel dezelfde letters, maar op een andere manier. Een handige manier is om het alfabet te gebruiken. Elke letter ruil je dan bijvoorbeeld met een letter die 2 plaatsen verder in het alfabet staat. Je gebruikt dan de code **+2**.

1 Schrijf de volgende regels in geheimschrift. De code is **+3**.

■ Kom om vier uur naar de hut.

nrp rp ylhu xxu qddu gh kxw.

■ Zoek de schat. Kijk op de kaart.

crhn gh vfkdw. nlmn rs gh ndduw.

2 De **z** is de laatste letter van het alfabet. Hoe heb je dit opgelost?

na de z tel je gewoon door met de eerste letter van het alfabet, de a.

Natuurlijk is het niet handig als je in je geheimschrift laat zien hoe lang de woorden zijn. Dan kan een ander het gemakkelijker oplossen. Dat is juist niet de bedoeling. De woorden worden daarom meestal aan elkaar geplakt.

3 **movymphmiwxmgoivaipzssvhvmiormooiww**

Ik ruil die sticker wel voor drie knikkers.

Inplaats van een cijfercode kun je ook een lettercode gebruiken. Bijvoorbeeld de code is **s**. Dat wil zeggen dat de eerste letter van het bericht een **s** is. Je kunt dan zelf de cijfercode vinden.

4 Los het volgende geheimschrift op.

bcqjcsrctylbcigqrjgerglbczjmcknmr

De code is **d**.

De sleutel van de kist ligt in de bloempot.

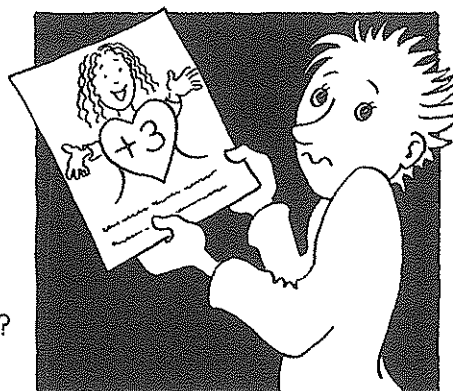
5 Schrijf hieronder eerst een briefje, bijvoorbeeld aan je beste vriend of vriendin. Zet je eigen brief om in geheimschrift. Zet de code erbij. Neem dit geheimschrift over op een los blaadje en geef het door. Zo kunnen jullie een eigen correspondentie opzetten in geheimschrift. Niemand kan het lezen!

(Tip: kranten met advertenties meebrengen voor taak 20)

Bijvoorbeeld:

boom wordt *dqgo*.

Je kunt heel gemakkelijk aan iemand anders vertellen hoe hij/zij het geheimschrift moet oplossen. Je vertelt dat de oploscode **-2** is.

Wat staat hier op dit briefje?

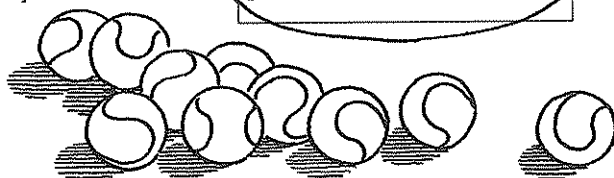
De oploscode is **-4**.

Een voorbeeld:

rsddm De oploscode is **s**.

De eerste letter moet dus een **s** zijn. Het is nu een **r**. Dat is één letter eerder in het alfabet. De code is **-1**. Als je dit wilt lezen moet je dus alle letters vervangen door de voorgaande letter in het alfabet. Er staat dan steen.

Tk. 100 gebr. tennisballen.
Goed voor van alles. Verk.
uitsl. pst. Vaste prijs € 0,50
pst. Oude Dijkstr. 20.

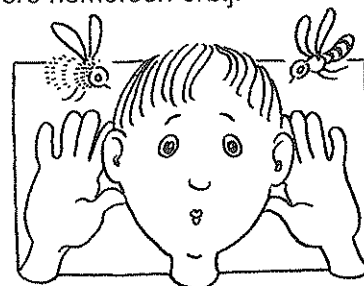

De woorden *zij* en *zei* klinken hetzelfde, maar je schrijft ze anders en ze betekenen iets anders. *Zij* en *zei* noemen we homofonen. Een vreemd woord, maar denk eens aan telefoon (betekent ongeveer: klanken die van ver komen). Homofoon betekent ongeveer: hetzelfde klinkend.

- *Zij:* *Zij lopen daar. Of: Ik heb pijn in mijn zij.*
- *Zei:* *Hij zei, dat hij geen zin had.*

1 Welke van de onderstaande woorden is een homofoon? Zet de andere homofoon erbij.

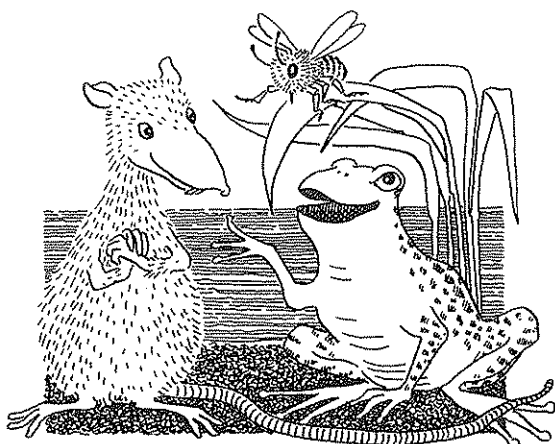
lijden – leiden	houdt – hout
moet – moed	lans –
lood – loot	franje –
ligt – licht	paart – paard
kloek –	peil – pijn

- 2
- Schrijf de homofonen hieronder in de eerste kolom van de tabel.
 - Schrijf in de tweede kolom welke letters anders zijn. (Hierdoor zijn de woorden homofoon.)
 - Schrijf in de derde kolom een zin met de door jou gevonden homofoon.
 - Zorg ervoor dat uit de zin blijkt wat het woord betekent.

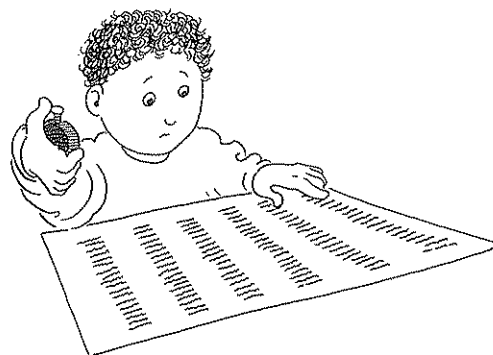
HOMOFONEN	VERSCHILLENDE LETTERS	Dit zijn de voorbeeld-zinnen:
lijden - leiden	ij - ei	De scheidsrechter moet de wedstrijd leiden.
moet - moed	t - d	Het lukt wel, houd moed!
lood - loot	d - t	Loot er maar om wie gewonnen heeft.
ligt - licht	g - ch	Wil je het licht aandoen?
houdt - hout	dt - t	De schutting is van hout gemaakt.
paart - paard	t - d	Het paard werd naar de stal gebracht.
peil - pijn	ei - ij	Vroeger werd met pijn en boog gejaagd

3 De homofonen zijn onderstreept.

'Ik houd van de hei. Als die bloeit, kun je mij daar altijd vinden,' zei de bij.
 'Nou,' zei de kikker, 'geef mij maar een slootje in de buurt van de groene wei. Daar woon ik graag. Elke morgen, zodra het licht is, ga ik eerst op pad naar mijn vriend rat. Hij woont in de buurt van die molen met dat grote rad.'
 'Ja,' knikte rat. 'Er ligt daar ook een boot en een grote stapel hout. Daar houdt een rat van. Waar veel rommel ligt zijn ook veel schuilplaatsen zeg ik altijd.'
 'Ik vind jouw schuilplaatsen te nauw,' zei kikker. 'Geef mij de sloot maar.'
Rat bood kikker aan een kijkje te gaan nemen in de boot. Dat deden ze.

Je hebt vast weleens een leestest gedaan. Je krijgt dan een kaart met losse woorden onder elkaar en je moet proberen er in een minuut zoveel mogelijk te lezen. Je kunt er misschien wel meer dan 100 lezen. Dat is snel. Vermoedelijk lees je nog meer woorden als ze naast elkaar staan en misschien nog wel meer als de woorden in een gewone tekst staan. Je kunt in een onderzoek nagaan of dit echt zo is.

- WAT HEB JE NODIG**
- Een kopie van bladzijde 26 en 27 van het antwoordenboek: leestoets 1, 2 en 3.
 - Een stopwatch.

- WAT MOET JE DOEN**
- Lees de bladen in de volgorde die hieronder staat.
 - Zodra je begint met lezen druk je de stopwatch in.
 - Direct nadat je het laatste woord gelezen hebt, zet je de tijd stil.
 - Noteer de leestijd in minuten en seconden in de tabel.

- a. Leestoets 1:** Lees eerst hardop de tekst met de woorden in zinnen.
- b. Leestoets 2:** Lees nu hardop de tekst met de losse woorden naast elkaar.
- c. Leestoets 3:** Lees hardop de tekst met de losse woorden onder elkaar.
- d. Leestoets 1:** Lees nu de tekst met de woorden in zinnen, maar nu niet hardop.

- DE LEESTIJD WAS:**
a. woorden in zinnen hardop	... minuten en ... seconden
b. losse woorden naast elkaar hardop	... minuten en ... seconden
c. losse woorden onder elkaar hardop	... minuten en ... seconden
d. woorden in zinnen niet hardop	... minuten en ... seconden

Welke toets heb je het snelst gelezen?

a. Meestal lezen mensen woorden in zinnen vlugger dan losse woorden. Maar jij hebt de woorden al twee keer gelezen, de eerste keer toen je toets 1 las, de tweede keer toen je toets 2 las. Je hebt ze dus al extra geoefend. Daarom zou het best kunnen dat je de losse woorden sneller las dan de woorden in zinnen.

b. De letters waren steeds even groot. Als in een toets grotere letters gebruikt zouden worden, dan kon het wel eens zijn dat je die gemakkelijker kon lezen. Dan komt het verschil in leessnelheid niet alleen maar door het verschil in 'in zinnen' en 'los naast elkaar', maar ook door het verschil tussen grote letters en kleine letters.

Als je iets wilt onderzoeken, moet je alles hetzelfde laten, behalve dat wat je wilt onderzoeken. Als er dan verschil is weet je (bijna) zeker dat het daar aan ligt.

c. De losse woorden zijn door elkaar gehusseld, omdat anders het verschil met 'woorden in zinnen' wel heel klein zou zijn. Dan lijkt het nog alsof je zinnen leest.

Leestoets 1

Soms zijn de dagen geel, soms ook zijn ze blauw. Ze wisselen snel van kleur, ik wissel niet zo gauw. Soms zijn de dagen kakelbont. Dan spring ik fleurig, kleurig in het rond. Op helderrode dagen ben ik een prachtig paard. Ik laat mijn hoefjes dansen en vrolijk zwaait mijn staart. Op stralend blauwe dagen ben ik een vogeltje dat fluit. Dan kan ik vliegen, ik sla mijn vleugels uit. Er zijn ook bruine dagen, dan heb ik nooit veel fut. Ik ben zo traag, zo traag, en zit een beetje in de put. Komt er een gele dag, dan zoem, zoem, zoem, zoem. Ik ben een vlijtig bijtje en vlieg naar elke bloem. Een grauwe dag ... alles is grijs en kil. Ik kijk en tuur, de wereld houdt zich stil. Plots ben ik een zeehond in het circus. Ballonnen op mijn snoet! Op mijn oranje dagen voel ik mij altijd goed. Op groene dagen zwem ik in de oceaan. Ik ben een koele vis, kalm, zwijgzaam en voldaan. Ik voel me dof en triest op paarse dagen. Ik sleep mijn staart achter me aan en ik doe niets dan klagen. Maar als mijn dagen roze zijn, zing ik een vrolijk lied. Dan hop en spring ik in het rond en denken doe ik niet. En dan: de zwarte dagen. Pas op. Uit alle macht grom ik, brul ik naar wolken in de nacht. Op dagen met van alles wat - oei! Dan schrik ik elke keer. Want wie of wat ik ben, dat weet ik dan niet meer. Nu denk je vast: dat kind is niet goed snik. Maar aan het eind van elke dag ben ik gewoon weer ik.

Leestoets 2

soms zijn kleur zijn fleurig dagen laat mijn ik ik er ik traag in dag ben elke grijs de ik op voel dagen ben voldaan op achter dan zijn hop en de macht in alles keer dat denk goed elke zijn ze ik de kleurig ben mijn staart een vliegen zijn nooit zo de dan een bloem en wereld een mijn ik zwem een ik paarse me klagen zing en denken zwarte grom de wat want weet je snik dag de blauw wissel dagen in ik hoefjes op vogeltje ik ook veel traag put zoem vlijtig een kil houdt zeehond snoet mij ik koele voel dagen aan maar ik spring doe dagen ik nacht oei wie ik vast maar ben dagen ze niet kakelbont het een dansen stralend dat sla bruine fut en komt zoem bijtje grauwe ik zich in op altijd in vis me ik en als een ik ik pas brul op dan of dan dat aan ik geel wisselen zo dan rond prachtig en blauwe fluit mijn dagen ik zit er zoem en dag kijk stil het mijn goed de kalm dof sleep ik mijn vrolijk in niet op ik dagen schrik wat niet kind het gewoon soms snel gauw spring op paard vrolijk dagen dan vleugels dan ben een een zoem vlieg alles en plots circus oranje op oceaan zwijgzaam en mijn doe dagen lied het en uit naar met ik ik meer is eind weer soms snel gauw spring op paard vrolijk dagen dan vleugels dan ben een een zoem vlieg alles en plots circus oranje op oceaan zwijgzaam en mijn doe dagen lied het en uit naar met ik ik meer is eind weer

Leestoets 3

soms	en	oei	ik	lied
zijn	wereld	wie	zit	het
kleur	een	ik	er	en
zijn	mijn	vast	zoem	uit
fleurig	ik	maar	en	naar
dagen	zwem	ben	dag	met
laat	een	dagen	kijk	ik
mijn	ik	ze	stil	ik
ik	paarse	niet	het	meer
ik	me	kakelbont	mijn	is
er	klagen	het	goed	eind
ik	zing	een	de	weer
traag	en	dansen	kalm	soms
in	denken	stralend	dof	snel
dag	zwarte	dat	sleep	gauw
ben	grom	sla	ik	spring
elke	de	bruine	mijn	op
grijs	wat	fut	vrolijk	paard
de	want	en	in	vrolijk
ik	weet	komt	niet	dagen
op	je	zoem	op	dan
voel	snik	bijtje	ik	vleugels
dagen	dag	grauwe	dagen	dan
ben	de	ik	schrik	ben
voldaan	blauw	zich	wat	een
op	wissel	in	niet	een
achter	dagen	op	kind	zoem
dan	in	altijd	het	vlieg
zijn	ik	in	gewoon	alles
hop	hoefjes	vis	soms	en
en	op	me	snel	plots
de	vogeltje	ik	gauw	circus
macht	ik	en	spring	oranje
in	ook	als	op	op
alles	veel	een	paard	oceaan
keer	traag	ik	vrolijk	zwijgzaam
dat	put	ik	dagen	en
denk	zoem	pas	dan	mijn
goed	vlijtig	brul	vleugels	doe
elke	een	op	dan	dagen
zijn	kil	dan	ben	lied
ze	houdt	of	een	het
ik	zeehond	dan	een	en
de	snoet	dat	zoem	uit
kleurig	mij	aan	vlieg	naar
ben	ik	ik	alles	met
mijn	koele	geel	en	ik
staart	voel	wisselen	plots	ik
een	dagen	zo	circus	meer
vliegen	aan	dan	oranje	is
zijn	maar	rond	op	eind
nooit	ik	prachtig	oceaan	weer
zo	spring	en	zwijgzaam	
de	doe	blauwe	en	
dan	dagen	fluit	mijn	
een	ik	mijn	doe	
bloem	nacht	dagen	dagen	

- 1 In sommige talen worden de klinkers (a, e, o, i, u) niet opgeschreven. Als je dit in het Nederlands ook zou doen, kun je dan toch lezen wat er staat? Probeer het maar eens.

- a. Weet jij welke woorden hier staan?

zmr - zomer/zoemer tlf n - telefoon
 prd - paard tndpst - tandpasta
 lpn - lopen/liepen snwn - sneeuwen
 brdn - broden/braden mchn - machine
 strk - sterk/strak gvrfd - geverfd

- b. Maak dit verhaaltje op de juiste manier af, met klinkers dus.

Tmm s gk p vntrn. H s vrl dl p d vntrn vn
 d rd kptn, n grt str zbnk d mt zn schp d
 cnn bvrt. Sms, ls h 's nchts nt kn slpn,
 pkt h stltjs zn bk. Dn nstlt h zch n d
 kssns n gt h, b ht lcht vn d zklntn, dp
 ndr d dkns lggn lzn.

Timmie is gek op avonturen. Hij is vooral dol op de avonturen van de rode kapitein, een grote stoere zeebonk die met zijn schip de oceanen bevaart. Soms, als hij 's nachts niet kan slapen, pakt hij stilletjes zijn boek. Dan nestelt hij zich in de kussens en gaat hij, bij het licht van de zaklantaarn, diep onder de dekens liggen lezen.

- c. Wat vind jij, zouden we in het Nederlands de klinkers weg kunnen laten? Vertel ook waarom je dit vindt.

Nee, dan moet je bij elk woord nadenken welke klinker er hoort. Dan kun je het niet zo makkelijk meer lezen. Bij losse woorden is het nog moeilijker!

- 2 a. Nederlandse woorden kun je herkennen aan bepaalde lettergroepjes of woorddelen zoals: str-, ver-, ge-, -aai, -lijk, -ig. Vooral bij langere woorden heb je dat. We laten enkele voorbeelden zien.

streen	geboel
verzal	bewos
aarlijk	bedig
lorfje	loempje
stebben	klaai

- b. Een paar voorbeelden:

*Gisteren toen mijn moeder de streen opruimde vond ze in de stebben een klein lorfje.
 Na al dat geboel vond hij haar niet zo aarlijk meer.*

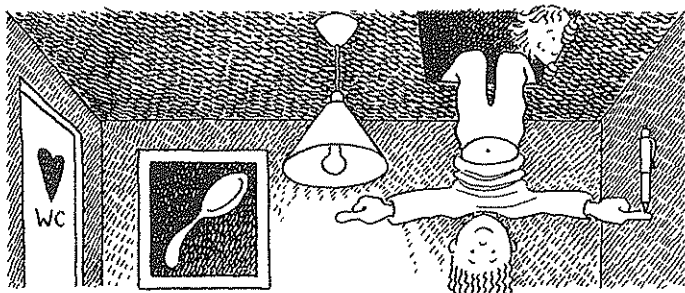
- c. Waaraan kun je zien dat dit zelfbedachte woord een 'echt' Nederlands woord is? Lees het antwoord bij 2a nog eens.

3

- a. Een pen waar je mee tekent, is een tekenpen, een val waar je muizen mee vangt, is een muizenval. In het Nederlands kun je gemakkelijk van twee woorden een nieuw woord maken. Schrijf vijf van dit soort woorden op.

Bijvoorbeeld: *schrijfblad, houtzaag, bloemenvaas, kamerlamp, binnendeur*

- b. Niet alle dingen krijgen op deze manier hun naam. De kamer waar je slaapt noemen we de slaapkamer, maar de kamer waar gekookt wordt, noemen we de keuken. Die zou je ook kookkamer kunnen noemen. Bedenk zelf eens andere namen voor:

lamp : *lichtverspreider/lichtgever*
 pen : *inktschrijver*
 lepel : *eetschepper*
 zolder : *bovenkamer*
 wc : *poep- en plaskamer*
 plafond : *kamerdak*

- c. Maar niet overal bestaat een woord voor. Een schoen waar je mee voetbalt noem je een voetbalschoen. Maar hoe heet de stoel waarop je altijd zit te lezen? Die heeft nog geen naam. Bedenk zelf eens een paar namen voor dingen die nog geen naam hebben. Enkele voorbeelden:

leesstoel	: <i>stoel waarin je zit als je een boek of de krant leest.</i>
kauwpen	: <i>pen waarop je altijd zit te kauwen.</i>
leeflucht	: <i>de lucht die je inademt om in leven te blijven.</i>
kijkgraag	: <i> iemand die erg nieuwsgierig is en alles in de gaten houdt.</i>
huismerel	: <i>de merel die altijd in de buurt van ons huis zit.</i>

- Met hun zagen zagen de mannen de bomen om.

In de zin hierboven staat twee keer hetzelfde woord: zagen.

Toch zijn de woorden verschillend. Het tweede woord zagen gaat over wat de mannen doen: zagen.

Dat is een **werkwoord**.

Het eerste woord gaat over het gereedschap dat de mannen gebruiken: zagen.

Nu is zagen een **zelfstandig naamwoord**.

4

- a. Maak met de woorden die hieronder staan zelf een paar zinnen waarin het woord twee keer voorkomt.

Vergelijk jouw zinnen met deze voorbeelden.

drinken :	<i>De kinderen drinken hun drinken op.</i>
eten :	<i>Eten jullie je eten nu even op?</i>
bellen :	<i>Alle kinderen op de fiets bellen met hun bellen.</i>
fluiten :	<i>Hoor die fluiten toch eens fluiten.</i>
scheppen :	<i>Met hun scheppen scheppen de kinderen de zandbak leeg.</i>

- b. Enkele voorbeelden:

pakken :	<i>De mannen pakken de pakken op.</i>
vallen :	<i>De jagers vallen in hun eigen vallen.</i>
harken :	<i>Met hun harken harken ze de tuin.</i>
ballen :	<i>De kinderen ballen op het veld met hun ballen.</i>

- 1 a. Maak van de woorden van de zin hiernaast zoveel mogelijk andere zinnen. Je mag geen andere woorden gebruiken en geen woorden weglaten.

■ Joep eet vandaag frites.
Vandaag eet Joep frites.
Frites eet Joep vandaag.
Eet Joep vandaag frites?

- b. Hoeveel zinnen heb je gemaakt?

3 zinnen. Alleen de betekenis van de laatste zin verandert, want het is een vraagzin.

- 2 a. Nog steeds 3 zinnen.

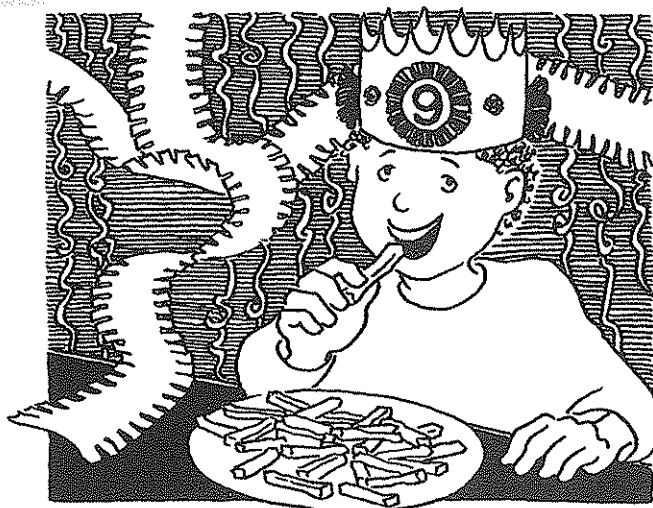
Vandaag eet de jarige Joep heerlijke frites.
Heerlijke frites eet de jarige Joep vandaag.
Eet de jarige Joep vandaag heerlijke frites?

- b. Een zinsdeel is een stukje zin waarvan de woorden altijd in dezelfde volgorde bij elkaar blijven. Uit hoeveel zinsdelen bestaat de zin van de jarige Joep?

4 zinsdelen

Schrijf de zinsdelen van deze zin op.

De jarige Joep
eet
vandaag
heerlijke frites

- 3 Je kunt de zinsdelen ook op de volgende manier laten zien:

■ De bange hond / liep / heel snel / naar huis.

Weet jij hoeveel zinsdelen de volgende zinnen hebben?

Laat het maar zien. Zet achter elk zinsdeel een /. Schrijf het aantal delen erachter.

AANTAL

De juffrouw met de grote neus / ruikt / altijd / alles.	4
De boeken in de kast / hebben / prachtige omslagen.	3
De kraan aan de buitenmuur / hilde / steeds maar weer / grote druppels water.	4
De rivier / kronkelt / van boven naar beneden / door het geweldig grote land.	4
In de kaalgegraasde wei / liepen / verleden week / wel dertig bruine en witte paarden van de boer hiernaast.	4

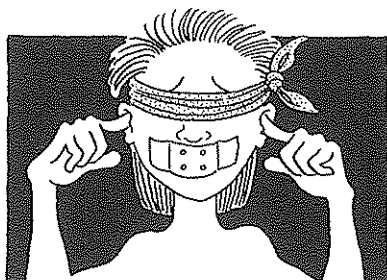
Er zijn vier vormen van taalgebruik: ■ mondeling: spreken en luisteren
 ■ schriftelijk: schrijven en lezen

Je kunt taal onderzoeken en je kunt ook taalspelletjes spelen. Daarbij gebruik je natuurlijk wel taal. Taal gebruik je ook om na te denken. Zijn er trouwens wel dingen waar je geen taal bij gebruikt?

- 1 Dat is heel lastig, want als je even verder denkt heb je toch wel weer met taal te maken.

Enkele voorbeelden:

- a. Bramen zoeken in het bos. (Maar dan wel in je eentje en hoe weet je dat ze daar stonden?)
- b. Slapen (Maar als je droomt, gebruik je dan taal?)
- c. Naar de wc gaan. (Maar je gebruikt wel toiletpapier en ...)

- 2 Het maakt natuurlijk nogal verschil of je naar school gaat of niet. We gaan uit van een schooldag. De tijden zijn een ruwe schatting. Ze kunnen best heel anders zijn.

- a. luisteren 6 uur
- b. spreken 2 uur
- c. lezen 2 uur
- d. schrijven 2 uur

- 3 We weten nog niet zo bar veel af van de taal van de dieren. De taal van de mensen is in ieder geval veel ingewikkelder dan die van de meeste dieren. Dieren praten niet met woorden. Bij de meeste dieren bestaat hun taal vooral uit tekens. Bijvoorbeeld: pas op, hier woon ik, blijft uit de buurt!

- 4 Spreken en luisteren leer je vooral doordat anderen tegen je praten. Kleine kinderen doen anderen na en zo leren ze steeds meer woorden gebruiken en steeds langere en betere zinnen maken.

- 5 Soms is taal leuk, soms ook helemaal niet leuk. Schrijf op wanneer jij taal erg leuk vindt. Schrijf ook op wanneer je taal erg vervelend vindt. (Let op, het gaat niet alleen om taallesses op school!)

TAAL IS LEUK

TAAL IS VERVELEND

Hopelijk heb je meer dingen bij leuk staan, . . . dan bij vervelend!

Een mini-tijdschrift

Is het gelukt een leuk blad te maken? Als je dit regelmatig doet, heb je een eigen tijdschrift. Het hoeft natuurlijk niet zo groot en dik te zijn. Als het er echt leuk uit ziet, zijn er misschien wel mensen die er een abonnement op willen nemen. Dan krijg je ook nog wat terug voor de moeite!

Zo gaat het echt.

Op dezelfde manier waarop jij je blad hebt gemaakt, worden echte bladen ook gemaakt.

Eerst zorgen de schrijvers of auteurs voor de teksten: de kopij.

Dan geven de vormgevers aan waar alles moet komen te staan. De tekenaars maken dan de plaatjes op de juiste grootte. De vormgever zet alles netjes op zijn plaats.

Daarna wordt het blad gedrukt.

BEDENK EERST WAT JE IN JE BLAD WILT ZETTEN.

Op de voorkant komt natuurlijk een leuke naam. En je eigen naam misschien? Verder moet daar natuurlijk een prachtige tekening op komen. Wat je verder in je blad zet, mag je zelf bedenken. Het mag een blad worden met alleen mopjes en raadseltjes of alleen een zelf bedachte strip of een verhaal. Je kunt er ook allerlei informatie in zetten.

WAT MOET ER ALLEMAAL IN JE BLAD KOMEN?

Je weet nu wat voor blad je wilt maken, maar nog niet precies wat er in moet komen. Dat ga je nu bedenken. Schrijf alle dingen die in je blad moeten komen op. Nog niet in je boekje, maar gewoon op een vel papier.

MAAK EERST EEN KLAD-BLAD

Als je zomaar begint in je blad, kan er best iets mis gaan. Je maakt een fout, of je wilt iets veranderen. Dan wordt het snel een knoeiboel. Maak daarom eerst met potlood een kladblad.

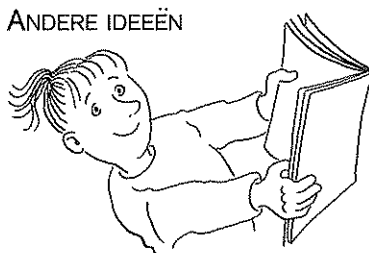
Je weet nu wat je in je blad wilt zetten, maar nog niet waar. Verdeel je blad met potlood in vakken: waar wil je een tekening maken, waar wil je iets schrijven, waar wil je iets opplakken?

Kijk of de vakken groot genoeg zijn voor wat je opgeschreven hebt.

MAAK JE BLAD

Als je weet wat je in je blad gaat zetten en waar je het wilt zetten kun je aan je blad beginnen. Schrijf de teksten op de goede plaats. Maak er mooie tekeningen bij of knip plaatjes uit die je erbij plakt. Zorg dat het er prachtig uit ziet.

ANDERE IDEEËN

Je kunt ook een eigen blad maken door de leukste stukjes en plaatjes uit andere tijdschriften te knippen en die in je eigen blad op te plakken. Een blad op de computer maken kan ook.

Als je het blad kopieert (dubbelzijdig) kun je het aan anderen uitdelen. Je hebt dan echt een eigen blad.

Handleiding

PLUSTAAK TAAL is een serie werkboekjes met verrijksstof voor groep 5 t/m 8. De werkboekjes lopen op in moeilijkheidsgraad, maar ze zijn niet strikt gebonden aan een bepaalde groep. Dat komt ook tot uitdrukking in de groepsaanduiding op het omslag. De serie bestaat uit de boekjes 5/6, 6/7, 7/8 en 8. Met werkboekje 5/6 kan al naar gelang het niveau van de kinderen gestart worden in het begin of in de loop van het cursusjaar in groep 5. Een deel van de kinderen kan het boekje in groep 6 voltooien, waarna ze verder kunnen werken met boekje 6/7, etcetera. Naast deze serie voor TAAL is er een serie werkboekjes voor BEGRIJPEND EN STUDEREND LEZEN voor dezelfde groepen. Voor de groepen 3 t/m 5 zijn er de werkboekjes PLUSTAAK TAAL/LEZEN 3/4 en 4/5.

De werkboekjes zijn als aanvulling en verrijking te gebruiken naast iedere taalmethode. Zoals de naam aangeeft is de serie bedoeld voor kinderen die voor dit vakgebied wat meer aan kunnen. Welke kinderen dit zijn kunt u, behalve op basis van uw eigen inschatting, bepalen met behulp van de toetsen uit de methode en de gestandaardiseerde toetsen. Landelijk gezien zijn dit de kinderen die volgens de CITO-toetsen tot de 10 à 25 % beste leerlingen behoren.

Het zijn juist deze kinderen die veelal eerder met hun werk klaar zijn dan de anderen. Ze maken ook weinig fouten. De reguliere leerstof bevat voor hen weinig uitdaging. Ze behoeven zich veelal niet echt in te spannen. Met PLUSTAAK TAAL hebben deze kinderen elke week een eigen extra taak. Deze taken zijn best pittig. Ze zullen zich er echt voor moeten inspannen. Maar het is juist de bedoeling dat ze er zelfstandig uit proberen te komen. Het kan geen kwaad om de kinderen af en toe een beetje op gang te helpen. En als ze bij het maken van de opdrachten eens tegen hun eigen grenzen oplopen en fouten maken, kan dat zeker geen kwaad. Juist van hun fouten kunnen deze kinderen het nodige leren.

Het is ook mogelijk de kinderen gezamenlijk aan bepaalde opdrachten te laten werken. Met name bij opdrachten waar ze in eerste instantie zelf niet uitkomen biedt samenwerking extra mogelijkheden.

Het is niet noodzakelijk vast te houden aan de volgorde van de taken zoals ze in het boekje staan. Hoewel de eerste taken gemakkelijker zijn dan de laatste, is de moeilijkheid van een taak mede afhankelijk van de methode die gebruikt wordt. U kunt daarom afwijken van de volgorde van de taken. U kunt dit ook aan de kinderen zelf overlaten. Als ze een taak erg moeilijk vinden, kunnen ze deze tot later in het jaar bewaren. Op het werkoverzicht achterop het werkboekje kunnen de kinderen bijhouden aan welke taak ze bezig zijn. U kunt hierop ook zelf aangeven welke taken de kinderen moeten maken en de taken die klaar zijn aftekenen of met een beloningsstickertje afplakken.

Met behulp van het antwoordenboek kunnen de kinderen een groot deel van de taken zelf nakijken. Hoewel PLUSTAAK TAAL door de kinderen geheel zelfstandig is door te werken, raden wij u aan hun vorderingen toch goed te volgen. Het zal voor de kinderen een extra stimulans zijn om zich in te spannen deze opdrachten met een betrekkelijk hoge moeilijkheidsgraad goed te maken.

PLUSTAAK biedt u de mogelijkheid om ook eens extra aandacht te besteden aan de meer getalenteerde kinderen. De meeste opgaven lenen zich uitstekend voor overleg, discussie en uitwisseling van ideeën. Dit maakt het mogelijk en zinvol om kinderen samen aan een taak te laten werken, of de antwoorden met elkaar te laten vergelijken. Dit biedt tevens diverse aanknopingspunten om het werk met de kinderen te bespreken, wat het leereffect zeker ten goede zal komen. In zo'n gezamenlijke bespreking kunt u verder op het gemaakte werk ingaan.

- Laat de kinderen vertellen hoe ze een opdracht aangepakt hebben.
- Zijn er nog andere antwoorden mogelijk?
- Laat verschillende antwoorden met elkaar vergelijken. Welke is de beste? Waarom?
- Bespreek de door de kinderen geschreven teksten. Kijk samen hoe de tekst nog verbeterd kan worden. Een leuke tekst kan vervolgens worden verbeterd en gepubliceerd, bijvoorbeeld in de schoolkrant.

We wensen u en uw leerlingen veel plezier met het gebruik van PLUSTAAK.

ISBN 90 5300 026 7
1306

DELUBAS